

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT POLAT VE SEBAHATTİN ÜNLÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13254)

Karar Tarihi: 7/11/2019

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Raportörler : Akif YILDIRIM
Zehra GAYRETLİ
Başvurucular : 1. Murat POLAT (T.C. Kimlik No: 39187223162)
Vekili : Av. Murat SADAK
2. Sebahattin ÜNLÜ (T.C. Kimlik No: 17047941272)
Vekili : Av. Mehmet POLATOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza davasında usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkesinin; uzun süren yargılama nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 8/8/2014 ile 12/8/2014 tarihlerinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. 2014/14543 numaralı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/13254 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/13254 numaralı dosya üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.
6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

8. Başvurucu Murat Polat, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvurucularla İlgili Yargılama Süreci

10. İstanbul Emniyet Müdürlüğü 17/1/2000 tarihinde, İstanbul'da Hizbullah terör örgütüne karşı operasyonlar düzenlemiştir. Emniyet görevlilerinin bir daireye yaptığı operasyonda örgüt lideri öldürülmüştür. Evde yapılan aramada örgüt hakkında bilgiler içeren çok sayıda sabit disk, CD ve disket ele geçirilmiştir. Söz konusu sabit disk, CD ve disketler kurşunlanarak tahrip edilmeye çalışıldığından bilgilerin kurtarılması için Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığına gönderilmiştir.

11. Bilgisayar sabit disk, CD ve disketlerinin incelenmesi sonunda elde edilen bilgiler üzerine 2006 yılında soruşturma başlatılmıştır.

12. Soruşturma kapsamında 20/6/2006 tarihinde gözaltına alınan başvurucular 23/6/2006 tarihinde tutuklanmıştır.

13. Örgüt liderinin evinde ele geçirilen dijital delillerin kolluk makamlarınca incelenmesi sonucunda başvurucuların örgüte öz geçmiş raporu verdiğinin anlaşıldığı ve örgüt bilgisayarlarındaki kayıtlarda başvurucuların örgüt üyesi olduklarına dair şahsi bilgilerin bulunduğu iddia edilmiştir. Bu kapsamda kollukça tanzim edilmiş inceleme raporlarında, başvurucu Murat Polat'ın Elazığ'ın Palu ilçesinde Hizbullah örgütü adına cami derslerine katıldığının, şahsi, ailevi ve psikolojik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgelerin bulunduğu tespit edildiği belirtilmiştir.

14. Soruşturma makamları 30/10/2003 tarihinde Hizbullah terör örgütü üyeliği suçuna ilişkin olarak yaptıkları başka bir soruşturma kapsamında İstanbul Emniyet Müdürlüğünde ifadesi alınan S.Ö.nün evinde başvurucu Murat Polat'ın öğrenci kayıt belgesini ele geçirmiştir. İddiaya göre S.Ö. ile başvurucu arkadaşır. Başvurucu 27/9/2006 tarihli savunmasında S.Ö.yü tanımadığını, bu şahsın belirttiği tarihte lojmanda kaldığını ifade etmiştir.

15. Başvurucu Sebahattin Ünlü'nün ev ve işyeri aramalarında herhangi bir suç unsuruna rastlanmamıştır. 17/1/2000 tarihinde örgüt liderinin evinde ele geçirilen bilgisayar dokümanlarında başvurucunun öz geçmiş raporunun bulunduğu, Elazığ Y.S. Camisi'nde Hizbullah terör örgütü tarafından verilen derslere katıldığı ve devamsızlık çizelgesi olduğu belirtilmiştir.

16. Başvuruculardan Murat Polat'ın evinde yapılan aramada bir adet sabit disk, 101 adet CD ve on yedi adet İnzar dergisi, bir adet Müjde dergisi bulunmuştur. Söz konusu sabit diskte suç unsuru olabilecek verilere ulaşıldığına dair bir kayıt bulunmamaktadır. El konulan sabit disk, incelemesinden sonra başvurucunun bir yakınına iade edilmiştir.

17. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 26/6/2006 tarihli iddianamesi ile başvurucular hakkında Hizbullah silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kamu davası açılmıştır.

18. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) (Mahkeme) 6/5/2009 tarihli kararı ile başvurucu Sebahattin Ünlü'nün üzerine atılı suçu işlediğine dair delil elde edilemediği gerekçesiyle beraatine, başvurucu Murat Polat'ın ise 1995 yılından sonra örgüt üyeliğinin devam ettiğine dair delil bulunmadığı gerekçesiyle hakkında açılan kamu davasının dava zamanaşımını nedeniyle ortadan kaldırılmasına hükmedilmiştir.

19. Temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 9/3/2011 tarihli kararı ile başvurucular hakkındaki hükümler bozulmuştur. Yargıtay kararında; başvurucu Sebahattin Ünlü'nün örgüte öz geçmiş raporu vererek organik bağ içine girdiği, örgütsel ders verme şeklinde sübut bulan eyleminin örgüt üyeliği suçunu oluşturacağı ve yüklenen suçtan mahkûmiyetine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu Murat Polat ile ilgili olarak ise hücre evinde ele geçirilen Eylül 1998 tarihli doküman içeriğinden başvurucunun örgütsel toplantılara katıldığı, başka dosya sanıklarının öz geçmiş raporları içeriğine göre örgüt içinde sorumlu düzeyde faaliyet gösterdiği ve örgüte eleman kazandırdığı, örgüt üyeliği suçunun temadi eden suçlardan olduğu, iddianame tarihi nazara alındığında dava zamanaşımının gerçekleşmediği ifade edilmiştir.

20. Bozma kararına uyularak devam edilen yargılamada başvuruculardan Sebahattin Ünlü esas hakkındaki mütalaaya karşı müdafii aracılığıyla yaptığı savunmalarda örgüt liderinin evinde ele geçirildiği iddia edilen bilgisayar dokümanlarının incelenmesini, bu dokümanlar arasında yer aldığı belirtilen öz geçmiş raporunun kimler tarafından ve nasıl oluşturulduğunun araştırılmasını talep etmiştir. Mahkemece bu talep hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunulmamıştır.

21. Mahkeme 8/11/2012 tarihli kararı ile başvurucuların terör örgütü üyesi olma suçundan mahkûmiyetlerine hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Sanıklar Sebahattin ve [M.nin] örgüte, örgütün vereceği görevleri yapmaya hazır oldukları anlamına gelen öz geçmiş raporu vererek örgütle organik bağ içine girip diğer örgüt üyelerine örgütsel ders verdikleri, sanıkların bu kapsamda örgütsel amaçlı bir eğitim süreci geçirdikleri ve düzenli olarak örgütsel toplantılara katıldıkları, sanıkların verdikleri bu raporlarda ki kimlik bilgilerinin dosyada mevcut kimlik bilgileriyle de örtüştüğü, dosyada mevcut Sultan Camii ve Yazıkonak Camii devam tablosunda devamsızlık yaptığına dair sanık [M.nin] ve yine 1997 tarihli camii yoklama tablolarında da sanık Sebahattin'in adının geçtiği, Sebahattin'in [S. Ü.] isimli şahıstan 1997 tarihinde kuran dersi aldığı da kabul ettiği,

Yine sanık Murat hakkında, örgütün hücre evinde ele geçen dokümanların incelenmesinde, Eylül 1998 tarihli doküman içeriğinden örgütsel toplantılara katıldığı, başka dosya sanıklarının özellikle [E. Ö., Y. Ş., H. K., M. Ç., G. S., ile V. H.] isimli şahıslara ait dokümanları ile öz geçmiş raporları içeriğine göre sanığın adının geçtiği, sanığın örgüt içinde sorumlu düzeyde faaliyet gösterdiği ve örgüte eleman kazandırdığı her ne kadar iddianamede suç tarihi 17.01.2000 tarihi olduğu belirtilmiş ise de Yargıtay bozma ilamında sanık Murat Polat yönünden açıklandığı üzere her iki sanık yönünden de suç tarihinin temadinin kesildiği iddianamenin tanzim tarihi olan 26.06.2006 tarihi olduğu dolayısıyla da zamanaşımının dolmadığı sonuç ve vicdani kanaate varılmıştır."

22. Öte yandan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 17/1/2000 tarihinde yapılan operasyonda ele geçirilen ancak kaybolduğu belirtilen Hizbullah terör örgütü arşiviyle ilgili olarak 2013 yılında soruşturma başlatmıştır.

23. Başvurucular, hükme esas alınan öz geçmiş raporlarının içeriğinde yer alan bilgilerin herkes tarafından kolaylıkla ulaşılabilecek nitelikte olduğunu, üçüncü kişiler tarafından hazırlandığı açık olan bu raporların kendi iradeleriyle oluşturularak örgüte verildiğini gösteren herhangi bir delil bulunmadığını, öz geçmiş bilgilerini hiçbir örgüte vermediklerini belirterek hükmü temyiz etmişlerdir.

24. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 5/6/2014 tarihli kararı ile hüküm onanmıştır. Başvurucular 8/8/2014 ve 12/8/2014 tarihinde onama kararından haberdar olmuşlardır.

B. İlgili Diğer Süreçler

25. Örgüte 17/1/2000 tarihinde, İstanbul'da Hizbullah terör örgütüne karşı yapılan operasyonda yakalanan F.G.nin Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesinde tanık sıfatıyla verdiği ifadesinde öz geçmiş raporu olarak tabir edilen bilgilerin birçoğunun ilgili şahısların bilgisi olmaksızın onları tanıyanlar ve sorumluları tarafından hazırlanıp örgüte gönderildiği ifade edilmiştir.

26. Aynı örgüte üye olduğu iddiasıyla yargılanan A.Z. Diyarbakır 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin E.2000/126 sayılı dosyasında verdiği ifadesinde, öz geçmiş raporlarının bir kısmının kişinin haberi olmaksızın örgüt mensuplarınca hazırlanan bilgilerden yararlanılarak onlar tarafından kaleme alınmış gibi hazırlandığını belirtmiştir.

27. Başvurucular 8/8/2014 ve 12/8/2014 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

28. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesi şöyledir:

"(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır. "

29. 4/12/2004 tarihli 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun başvuruyla ilgilendiren hükümlerinin ilgili kısımları şöyledir:

"Madde 209 –(1) Naip veya istinabe yoluyla sorgusu yapılan sanığa ait sorgu tutanakları, naip veya istinabe yoluyla dinlenen tanığın ifade tutanakları ile muayene ve

keşif tutanakları gibi delil olarak kullanılacak belgeler ve diğer yazılar, adli sicil özetleri ve sanığın kişisel ve ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgeler, duruşmada okunur.

Madde 215 -(1) Suç ortağının, tanığın veya bilirkişinin dinlenmesinden ve herhangi bir belgenin okunmasından sonra bunlara karşı bir diyecekleri olup olmadığı katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafisine sorulur.

Madde 216 -(1) Ortaya konulan delillerle ilgili tartışmada söz, sırasıyla katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafisine veya kanunî temsilcisine verilir.

Madde 217 -(1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

30. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil, ... görülmesini isteme hakkına sahiptir."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

31. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında, hakkaniyete uygun yargılanmanın temel unsurlarından birinin de yargılamanın *çelişmeli* olmasına (*Rowe ve Davis/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 28901/95, 16/2/2000, § 60) dikkat çektikten sonra Sözleşme'deki hakların etkili bir biçimde korunması için davaya bakan mahkemelerin *tarafaların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi* olduğunu belirtmektedir (*Dulaurans/Fransa*, B. No: 34553/97, 21/3/2000, § 33).

32. AİHM'e göre silahların eşitliği ilkesi ise taraflara, talep ve açıklamalarını diğer tarafa nazaran dezavantajlı olmayacak şekilde ileri sürebilmeleri için fırsat verilmesini gerektirdiğini ifade etmektedir (*Kress/Fransa*, B. No: 39594/98, 7/6/2001, § 72).

33. Sözleşme'nin 6. maddesinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkını garanti altına aldığını hatırlatan AİHM; kendisinin görevinin –delillerin elde edilme ve tartışılma yöntemi dâhil olmak üzere– yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığını, bu bağlamda başvuruçunun delilin özgünlüğü ile çelişme ve onun kullanımına karşı itirazlarını sunma imkânına kavuşup kavuşmadığını, çelişmeli yargı ve iddia makamı ile savunma arasında silahların eşitliği ilkelerine saygı gösterilip gösterilmediğini değerlendirmek olduğunu ifade etmektedir. AİHM'e göre yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülüp yürütülmediği değerlendirilirken delilin kalitesinin dikkate alınması gerekir. Elde edildiği koşulların delilin doğruluğu ve güvenilirliği üzerinde şüphe oluşturup oluşturmadığı hususu da buna dâhildir. Bir delilin başka delillerle desteklenmemesi tek başına yargılamanın hakkaniyetini zedelemese de

delilin güçlü olması ve güvenilirliği konusunda riskin bulunmamasıyla orantılı olarak destekleyici delil ihtiyacı da zayıflar (Bykov/Rusya [BD], B. No: 4378/02, 10/3/2009, § 90; Kobiashvili/Gürcistan, B. No: 36416/0614/3/2019, § 56).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Mahkemenin 7/11/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

35. Başvurucular; genel olarak yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmediğini kolluk tarafından hazırlanan inceleme raporlarına ve üçüncü kişilerce hazırlanan ve manipülasyona açık delillerle dayanılarak mahkûmiyetlerine karar verildiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Bakanlık görüş yazısında, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine ilişkin Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararlarına atıf yapıldıktan sonra 2000 yılında gerçekleştirilen operasyonda ele geçirilen sabit disklerdeki öz geçmiş raporlarının mahkûmiyete esas alındığı ve bu bilgisayarlar üzerinde inceleme yapıldığı belirtilmiştir.

37. Başvurucu Murat Polat, başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

2. Değerlendirme

38. Anayasa'nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

39. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların iddialarının adil yargılanma hakkının görüntülerinden olan *çelişmeli yargılama* ve *silahların eşitliği* ilkeleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

41. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes *iddia, savunma ve adil yargılanma* hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak *iddia ve savunma* hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara *iddia ve savunmalarını* mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan*, B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

42. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*ile adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerde güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen *çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği* ilkelerine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Bu itibarla anılan ilkelerin adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Anılan ilkelere uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması olanaklı değildir.

43. Ceza davasında ulaşılmaya amaçlanan temel amaç, maddi gerçeğin adil yargılanma hakkına uygun olarak ortaya çıkarılmasıdır. Çelişmeli yargılama ilkesi, bu amacın gerçekleştirilmesinin en önemli unsurlarındandır. Anılan ilke taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla ceza davalarında mahkemenin kararını etkilemek amacıyla dosyaya sunulan görüş ve delillerden sanığın haberdar olmasına, bunlara karşı etkili bir şekilde karşı çıkmasına fırsat verilmesi gerekir (*Tahir Gökatalay*, B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 25; *Cezair Akgül*, B. No: 26/10/2016, 26/10/2016, §§ 27-31).

44. Çelişmeli yargılamanın bir amacı da dosyaya bir görüşün/talebin girmesini sağlamaktır. Çelişmeli yargılama ilkesi, sanığın aleyhindeki delillerin çelişmeli bir usul ile mahkemeye sunulmasını ve sadece tanık beyanlarının değil diğer delillerin de tartışılmasını gerektirir. Böylelikle sanıklar delilin davayla ilgisini ve ağırlığını değerlendirerek güvenilirliği hususundaki iddia ve itirazlarını dile getirebilecektir (*Cezair Akgül*, B. No: 2014/10634, 26/10/2016, § 28).

45. Taraflar arasında hakkaniyete uygun bir dengenin sağlanmasını amaçlayan silahların eşitliği ilkesi ise davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (*Yaşarın Aslan*, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını (*Yüksel Hançer*, B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 18), iddia makamı tarafından gösterilen ve edinilen maddi bilgilerin açıklanmasını, ceza yargılamasında sanığın aleyhine bir hukuki durumun yaratılmamasında kapsamaktadır (*Yankı Bağcıoğlu ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/253, 9/1/2015, §§ 63, 64).

46. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten mahkemeye aittir. Bu konuda değerlendirme yapmak Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte yargılamanın adil yargılama hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine gerektiği ölçüde riayet edilip Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır. Anılan ilkeler kapsamında yapılacak incelemede, delillere ilişkin olarak iddia ve savunma

makamı arasında oluşturulan dengesizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi gerekir. Özellikle sanığın kendisinin elde etme olanağı bulunmayan deliller bakımından yargı makamlarınca savunmaya bunların aksini ortaya koyma hususunda makul imkanların sunulması gerekir.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

47. Somut olayda Hizbullah terör örgütüne karşı düzenlenen operasyon kapsamında elde edilen delillere ilişkin olarak kolluk tarafından hazırlanan inceleme raporunda başvuruçuların örgüte öz geçmiş raporu verdikleri ve örgüt adına bazen cami derslerine katıldıkları yönünde tespitlere yer verilmiştir. Soruşturmanın tamamlanmasının ardından başvuruçular hakkında açılan kamu davası neticesinde örgüte öz geçmiş raporu vermek suretiyle örgüte organik bağ içine girdikleri kabul edilen başvuruçular, camilerde örgüt adına ders verme şeklinde sübut bulan eylemlerinin örgüt üyeliği suçunu oluşturduğu gerekçesiyle mahkûm edilmişlerdir. Gerekçeli karar incelendiğinde anılan delillerine ağırlığı hususunda derece mahkemesince herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte sözü edilen delillerin belirleyici ölçüde hükme esas alındığı anlaşılmaktadır.

48. Başvuruçular, hükme esas alınan öz geçmiş raporlarının içeriğinde yer alan bilgilerin herkes tarafından kolaylıkla hazırlanabilecek nitelikte olduğunu, bu raporların kendi iradeleriyle hazırlanarak örgüte verildiğine dair herhangi bir bilgi veya belgenin mevcut olmadığını, örgütün ilgili kişilerin bilgisi olmaksızın öz geçmiş raporu hazırladığının örgüt mensubu kişilerin beyanlarından tespit edildiğini belirtmiş, bu hususların araştırılmasını talep etmişlerdir. Ayrıca başvuruçuların Sebahattin Ünlü kendisinden ders aldığı kişinin Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Y. Ü. olduğunu aşamalarda ısrarla dile getirmiştir. Başvuruçuların bu iddia ve talepleri hakkında Mahkemece herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı görülmektedir. Anılan iddia ve talepler Yargıtay tarafından da dikkate alınmamıştır.

49. Derece mahkemesi başvuruçuların mahkûmiyet kararının dayanağı olan bu verilerin gerçeği yansıtmadığı ve üçüncü kişiler tarafından hazırlandığı iddiaları yönünden soruşturmanın genişletilmesi talepleri hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten mahkemeye aittir. Ancak somut olayda, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyete gerekçe gösterdiği olguların varlığı yönünden sadece iddia makamının gösterdiği delilleri dikkate alması, buna karşılık başvuruçuların aynı olguların aksini ispat için gösterdiği delillerle ilgili inceleme yapmaması başvuruçuları iddia makamı karşısında usule ilişkin imkânlardan yararlanma noktasında önemli ölçüde dezavantajlı konuma düşürmüştür. Başvuruçuların iddialarını kendi imkanlarıyla ispat etmesi olanaklı değildir. Bu koşullarda Mahkemece izlenen yöntemin çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin gereklerine uygun olmadığı ve başvuruçuların menfaatlerini koruyan güvenceler içermediği açıktır. Bu durum, yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkarmıştır.

50. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

51. Başvuruçular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

52. *Ferat Yüksel* (B. No: 2014/13828, 12/9/2018) kararında Anayasa Mahkemesi yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ya da yargı kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla 31/7/2018 tarihinden önce gerçekleştirilen bireysel başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru imkânının getirilmesine ilişkin yolu ulaşılabilir olma, başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesinin bulunup bulunmadığı yönlerinden inceleyerek bu yolun etkililiğini tartışmıştır (*Ferat Yüksel*, §§ 27-36).

53. *Ferat Yüksel* kararında özetle anılan başvuru yolunun kişileri mali külfet altına sokmaması ve başvuruda kolaylık sağlama nedenleriyle ulaşılabilir olduğu, düzenleniş şekli itibarıyla ihlal iddialarına makul bir başarı şansı sunma kapasitesinden mahrum olmadığı ve tazminat ödenmesine imkân tanınması ve/veya bu mümkün olmadığında başka türlü telafi olanakları sunması nedenleriyle potansiyel olarak yeterli giderim sağlama imkânına sahip olduğu hususunda değerlendirmelerde bulunulmuştur (*Ferat Yüksel*, §§ 27-34). Bu gerekçeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesi, ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna vararak başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir (*Ferat Yüksel*, §§ 35, 36).

54. Mevcut başvuruda, söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

55. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduklarına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

56. Başvurucular, etkili başvuru ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakları ile hukuk devleti ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

57. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3), 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (*Veli Özdemir*, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

58. Somut olayda başvurucular, ihlal iddialarını soyut ve genel ifadelerle ileri sürmüş; ihlallere ilişkin delillerini sunma ve açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemişlerdir. Dolayısıyla başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

59. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

60. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının ilgili

kısımları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

61. Başvurucular, ihlalin tespiti ve manevi tazminata hükmedilmesi taleplerinde bulunmuşlardır.

62. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında, ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı belirlenmesi hususunda genel ilkeler belirlenmiştir.

63. Mehmet Doğan kararında özetle uygun giderim yolunun tespit edilebilmesi için öncelikle ihlalin kaynağının belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (Mehmet Doğan, §§ 57, 58).

64. Anayasa Mahkemesinin tespit edilen ihlalin giderilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasına hükmettiği hâllerde ilgili usul kanunlarında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak yargılamanın yenilenmesi sebebinin varlığının kabulü ve önceki kararın kaldırılması hususlarında derece mahkemesinin herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Zira ihlal kararı verilen hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir, derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemesi Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (Mehmet Doğan, § 59).

65. Anayasa Mahkemesi, başvuru hakkının maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla yönelik taleplerini –savunmanın hakları yeterli güvencelerle dengelenmeden– reddedilerek adil yargılanma hakkı kapsamındaki çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

66. Bu durumda çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise usul hukukunda yer alan benzer kurumlardan farklı ve bireysel başvuruya özgü bir düzenleme içeren 6216 sayılı Kanunun 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yeniden yargılama sürecinde mahkemelerce yapılması gereken iş, öncelikle hak

ihlaline yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılmasından ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

67. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu sonucuna varıldığından başvuru sahiplerinin tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

68. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.681,10 TL yargılama giderinin başvuru sahiplerine ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı dışındaki diğer ihlal iddialarının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2011/87, K.2012/305) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuru sahiplerinin tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.681,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuru sahibinin Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/11/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başvuru Numarası : 2014/13254
Karar Tarihi : 7/11/2019

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

